

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
САОБНР

Примено:	24.09.2013		
Организација:	Број:	Почин:	Застапувач:
07	12/213		

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11) и член 31 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 103/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11, 6/12, 100/12 и 24/13), министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по пијано за шесто одделение на деветгодишното основно музичко и балетско образование.

ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

ДЕВЕТГОДИШНО ОСНОВНО
МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

НАСТАВНА
ПРОГРАМА

ПИЈАНО

Скопје, 2013

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БРОЈ ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

ВОВЕД

Во шесто одделение на деветгодишното основно музичко образование се изучуваат два наставни предмети: солфеж и инструмент по избор.

Наставата по предметот пијано е индивидуална и се изведува практично.

- Фонд на часови: 2 часа неделно по 40 минути со индивидуална настава, односно 72 часа годишно.
- Статус на предметот: задолжителен.

1. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ПО ПИЈАНО ВО VI ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да развива љубов кон музиката преку изучување на пијаното;
- да ги открива изразните можности на инструментот;
- да ги употребува импровизацијата или компонирањето како креативни вештини;
- да свири од нотен текст во виолински и бас клуч низ целата клавијатура;
- да ги препознава ознаките за педал и да го употребува педалот;
- да препознава музичка реченица (фраза) во пиесите што ги свири и правилно да фразира;
- да ги препознава деловите од кусите дводелни и триделни форми;
- да препознава и изведува едноставни музички форми како етида, мали прелудиуми, фугети, двогласни инвенции, едноставни барокни пиеси, сонатина, сонатен став, варијации, пиеси од 18., 19., 20. и 21 век и сл.;
- да го збогати емоционалниот живот преку свирење на композиции од разни жанрови;
- да развива музичка меморија;
- да свири дурски и молски скали до четири предзнаци;
- да покажува способност за транспонирање во дурски и молски скали до четири предзнаци;
- да покажува интерес за слушање музика, посета на концерти и други приредби;
- да го развива естетскиот вкус и критичко мислење за вреднување на музиката;
- да покажува вештина за читање на едноставен нотен запис по принципот прима-виста.

2. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

Тема I: Музичка писменост и запознавање со музичките форми (21 час)			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Да свири вежби на целата клавијатура; - да ги применува разните нотни вредности поединечно и комбинирано; - да ги препознава нотните вредности шеснаестина со точка, триесетидвојки и нивните паузи; - да употребува разновидни ритмички комбинации преку технички вежби; - да ги препознава и применува орнаментите трилер, групето, мордент, пралтрилер и други. - да препознава и изведува музичка форма етида; - да препознава и изведува музичка форма сонатина и сонатен став; - да препознава и изведува музичка форма варијации; - да препознава и изведува музичка форма прелудиум, фугета, барокни танци, 	<ul style="list-style-type: none"> - Вежби за пијано во опсег на целата клавијатура - Вежби со примена на разни нотни вредности поединечно и комбинирано - Технички вежби со разновидни ритмички комбинации - Вежби со орнаменти трилери, групето, мордент, пралтрилер и други - Композиции во форма на етида - Композиции во форма на сонатен став - Композиции во форма на варијации - Композиции во форма на прелудиум, фугета, 	<ul style="list-style-type: none"> - Контра, супконтра, голема, мала, прва, втора, трета, четврта октава - Бас, дискант - Ноти во виолински и бас клуч во сите октави - Разни нотни вредности (цели, полови, четвртни, осмини, триоли, шеснаестина осмина со точка, шеснаестина со точка, триесетидвојки ноти и паузи) - 9/8 такт - Орнаменти: трилери, групето, мордент, пралтрилер и други - Етида - Сонатина - Сонатен став: прва тема, втора тема, развоен дел, реприза (реекспозиција); бавен став; трет став (рондо и сл.) - Варијации - Прелудиум, фугета, барокни танци, двогласни инвенции, други едноставни барокни 	<ul style="list-style-type: none"> - Свирење вежби за пијано во опсег на целата клавијатура. - Свирење вежби со примена на разни нотни вредности поединечно и комбинирано. - Свирење технички вежби со разновидни ритмички комбинации. - Свирење вежби во 9/8 такт. - Свирење вежби со орнаменти: трилери, групето, мордент, пралтрилер и други. - Свирење етиди. - Свирење сонатини и сонатни ставови. - Свирење варијации. - Свирење на мали прелудиуми, фугети, барокни танци, двогласни инвенции, други едноставни барокни пиеси и сл.

<p>Двогласни інвенції, други єдноставни барокни пієси сл.;</p> <p>- Да прєпознава и изведува пієси од 18., 19., 20. и 21 век.</p>	<p>барокни танци, двогласни інвенції, други єдноставни барокни пієси и сл.</p> <p>- Пієси од 18., 19., 20. и 21 век</p>	<p>пієси и сл.</p> <p>- Пієси од 18., 19., 20. и 21 век</p>	<p>- Свирєње на пієси од 18., 19., 20. и 21 век.</p> <p>Методи: монолошка; дијалошка; демонстративна.</p>
---	---	---	--

Тема II: Техничка компонента на изведбата на пијано (22 часа)

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Да развива вештина за изедначеност, јасност и компактност при свирењето скали; - Да ја развива и усовршува вештината за координирано свирење со двете раце; - Да препознава и применува дурски и молски трозвучи до три предзнаци со свртувањата; - Да ја усовршува вештината за свирење дела со примена на техниката на имитација; - Да развива вештина за свирење на едноставни и посложени полифони композиции со нивните орнаменти; - Да развива вештина за изведба на сонатина, сонатен став, варијации, пиеси од 18., 19., 20. и 21 век; - Да развива вештина за координирано и синхронизирано свирење различни видови артикулација во двете раце (легато и портато, легато и стакато) и во различно темпо; - Да ја развива вештината на употреба на десниот и левиот педал. 	<ul style="list-style-type: none"> - Скали до четири предзнаци - Вежби со трозвучи - Композиции за усовршување на техниката - Вежби со имитација - Полифони композиции - Сонатини, сонатен став, варијации, пиеси. 	<ul style="list-style-type: none"> - Дурски и молски скали до четири предзнаци - Дурски и молски трозвук, квинтакорд, сектакорд, квартсектакорд до четири предзнаци - Етида и техничка вежба - Имитација - Полифонија (мали прелудиуми, фугети, барокни танци, двогласни инвенции, други едноставни барокни пиеси и сл.) - Сонатини, сонатен став, варијации, пиеси од 18., 19., 20. и 21 век. - Артикулација: legato, portato, staccato - Лев и десен педал 	<ul style="list-style-type: none"> - Свирење дурски и молски скали до четири предзнаци во две октави паралелно и спротивно. - Свирење вежби со дурски и молски трозвучи до четири предзнаци, во две октави со мало разложување и акорди. - Свирење етиди и технички вежби за усовршување на техниката при свирењето. - Свирење вежби со имитација. - Свирење полифони композиции како мали прелудиуми, фугети, барокни танци, двогласни инвенции, други едноставни барокни пиеси и сл. - Сонатен став (прва тема, втора тема, развоен дел, реекспозиција); бавен став; трет став (рондо и сл.). - Варијации. - Пиеси од 18., 19., 20. и 21 век. <p>Методи: монолошка; дијалошка; демонстративна.</p>

Тема III: Интерпретативска компонентата на изведбата на пијано (11 часа)		
Цели	Содржини	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги препознава и применува основните ознаки за динамика; 	<p>Поими</p> <ul style="list-style-type: none"> - Пијанисимо (pp) - Пијано (p) - Мецопијано (mp) - Мецофорте (mf) - Форте (f) - Фортисимо (ff) - Крешендо (crescendo) - Декрешендо (decrescendo) - Диминуендо (diminuendo) - Сфорцандо (sf) 	<p>АКТИВНОСТИ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Свирење композиции кои содржат динамички ознаки: pp, p, mp, mf, f, ff, sf, crescendo, decrescendo, diminuendo и др.
<ul style="list-style-type: none"> - да ги препознава и применува ознаките за темпо со музичките изрази; 	<ul style="list-style-type: none"> - Композиции со разни динамички, темпови ознаки и музички изрази 	<ul style="list-style-type: none"> - Свирење композиции кои содржат темпови ознаки и музички изрази како: Largo, Larghetto, Lento, Adagio, Andante, Moderato, Allegretto, Allegro, Vivo, Vivace, Presto, accelerando, assai, calando, dolce, leggiero, marcato, meno, molto, non troppo, poco a poco, più, senza, subito и др.
<ul style="list-style-type: none"> - да ја развива вештината на употреба на десниот и левиот педал; - да се запознава со стилските карактеристики на музичките правци и жанрови; 	<ul style="list-style-type: none"> - Композиции со различни стилски карактеристики од различни епохи и 	<ul style="list-style-type: none"> - Свирење композиции со примена на десен и лев педал. - Свирење композиции од различни стилски епохи и

<p>- Да препознава и изведува музичка форма етида;</p> <p>- Да препознава и изведува музичка форма прелудиум, фугета, барокни танци, двогласни инвенции, други едноставни барокни пиеси сл.;</p> <p>- Да препознава и изведува музичка форма сонатина и сонатен став;</p> <p>- Да препознава и изведува музичка форма варијации;</p> <p>- Да препознава и изведува мали музички дводелни и триделни форми.</p>	<p>жанрови</p> <p>- Композиции со дводелна, триделна форма, сонатен став, рондо и сл.</p>	<p>- poco a poco</p> <p>- più</p> <p>- senza</p> <p>- subito и др.</p> <p>- una corda</p> <p>- tre corda</p> <p>- con sordino</p> <p>- senza sordino</p> <p>- Етида</p> <p>- Двогласна инвенција</p> <p>- Прелудиум</p> <p>- Фугета</p> <p>- Барокни танци и пиеси</p> <p>- Сонатина</p> <p>- Сонатен став</p> <p>- Варијации</p> <p>- Пиеси од 18., 19., 20. и 21 век.</p>	<p>жанрови.</p> <p>- Свирење композиции со дводелна, триделна форма, сонатен став, рондо и сл.</p> <p>- Свирење композиции со примена на техниката на варирање.</p> <p>Методи: монопешка; дијалопешка; демонстративна.</p>
--	---	---	---

Тема IV: Свирење прима виста (10 часа)		
Цели	Содржини	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да идентификува едноставен непознат нотен запис; - да развива вештина за свирење непознат нотен запис според принципот прима- виста. 	<ul style="list-style-type: none"> - Едноставни двогласни нотни записи кои содржат цели, половини, четвртини, осмини, триоли, шеснаестини, осмина со точка, шеснаестина со точка, триесетидвојки ноти и паузи и се запишани во сите октави. - Ноти во виолински и бас клуч во сите октави. 	<p>Активности</p> <ul style="list-style-type: none"> - Свирење едноставни непознати двогласни вежби. <p>Методи:</p> <ul style="list-style-type: none"> моделошка; дијалошка; демонстративна.
	Поими	
		- Прима виста.

Тема V: Креативни вештини - свирење по слух, импровизација и композирање (8 часа)

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да развива вештина за репродуцирање и транспонирање едноставни мелодии по слух во тоналитети до четири предзнаци; - да креира сопствени мелодии; - да импровизира или компонира технички вежби со нотните вредности цели, половини, осмини, триоли, шеснаестини, триесетидвојки и орнаменти; - да импровизира во 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8 и 9/8 такт; - да импровизира и транспонира во тоналитети до четири предзнаци со сопствена акордска придружба; - да импровизира или компонира со кратки имитации; - да импровизира или компонира кратки пиеси во дводелна и триделна форма. 	<ul style="list-style-type: none"> - Свирење по слух на познати мелодии со сопствена акордска придружба и нивно транспонирање во тоналитети до четири предзнаци - Импровизирање или компонирање на технички вежби за совладување на разни техники - Импровизирање или компонирање на сопствени мелодии со акордска придружба во четири предзнаци - Импровизирање или компонирање на едноставни кратки пиеси во дводелна или троделна форма во тоналитети до четири предзнаци 	<ul style="list-style-type: none"> - Свирење по слух - Импровизација - Транспонирање - Компонирање 	<p>Активности</p> <ul style="list-style-type: none"> - Свирење познати мелодии и нивно транспонирање во тоналитети до четири предзнаци. - Импровизирање или компонирање на технички вежби за совладување на разни техники. - Импровизирање или компонирање мелодии со акордска придружба во тоналитети до четири предзнаци. - Креирање на сопствени импровизации или композиции во дводелна и троделна форма во тоналитети до четири предзнаци. <p>Методи:</p> <ul style="list-style-type: none"> монолошка; мијалошка; демонстративна.

3. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Наставните содржини по предметот пијано во шесто одделение на основното музичко образование даваат можност да се реализираат интегрирано со содржините по предметот солфеж. Се дава можност и за внатрешно интегрирано планирање на сите теми во согласност со потребите на учениците и планирањето на табелата е даден бројот на часовите на секоја од петте теми и бројот на задолжителниот минимум на градиво кое ученикот треба да го совлада во текот на шесто одделение. Двете мерки се ориентациони.

Годишен фонд на часови - ориентационо:

ТЕМИ	Број на часови	Број на композиции кои треба да се поминат годишно
1. Музичка писменост	21 часа	Етиди (најмалку 4)
2. Техничка компонента на изведбата на пијано	22 часа	Барокни композиции (најмалку 2)
3. Интерпретативна компонента на изведбата на пијано	11 часа	Сонатини или сонати (најмалку 2 сонатни става или рондо) или варијации
4. Свирење прима-виста	10 часа (Свирење едноставни непознати двогласни вежби и секое ново дело)	Композиции од разни автори :18., 19., 20. и 21 век (најмалку 2)
5. Креативни вештини - свирење по слух, импровизација и компонирање	8 часа	
Вкупно годишно:	72 часа	Преку годината да се поминат најмалку 10 композиции.

Наставни средства:

- инструмент - пијано
- метроном

СТРУЧНА ЛИТЕРАТУРА

Технички вежби

- А. Шмит оп.16
- Л. Ханон: Пијанист-виртуоз
- Л. Пиперковска - Прирачник за скали и акорди
- Л. Шабан - Прирачник за скали и акорди
- Технички вежби од други композитори по избор кои одговараат по тежина на предложените, но предвид можат да дојдат и потешки.

Етиди (најмалку 4)

- Л. Пиперковска: Распеани и разиграли прстиња 3 и 4
- К. Черни: Етиди оп. 849 и оп. 299 (I и II книга).
- Ј. Кршиќ: Клавирска читанка (4)
- Х.Беренс: Етиди по избор
- Х.Бертини: Етиди по избор од оп.29 и 32
- С. Хелер: Етиди по избор од оп.45
- Етиди од други композитори по избор кои одговараат по тежина на предложените, но предвид можат да дојдат и потешки.

Барокни композиции (најмалку 2)

- Ј. С. Бах: 6 и 12 Мали прелудиуми и фугети
- Ј. С. Бах: Двогласни инвенции
- Г.Ф.Хендел: 12 лесни пиеси и
- Барокни композиции од други композитори кои одговараат по тежина на предложените, но предвид можат да дојдат и потешки.

Сонатини или сонати (најмалку 2 сонатни става или рондо) и варијации

- М. Клементи: Сонатини (по избор)
- Ј. Хајдн: Сонатини (Дивертимента) и сонати по избор
- Л. В. Бетовен: Соната оп.49 бр.2
- Ф. Кулау: Сонатини (потешки)

- В. А. Моцарт: 6 Виенски сонатини
- Д. Кабалевски: Варијации во де-мол на словачка народна песна
- Мајкапар: оп.8 варијации на руска народна песна
- Л. В. Бетовен во: Варијации на швајцарска тема
- Сонатини, сонати и варијации од други композитори кои одговараат по тежина на предложените, но предвид можат да дојдат и потешки.

Композиции од разни автори :18., 19., 20. и 21 век. (најмалку 2)

- Р. Шуман: Албум за млади оп.68
- Д. Кабалевски: Композиции за деца оп.27 и оп.30
- Е. Григ: Лирски пиеси
- П. И. Чајковски: Албум за деца оп.39
- Ф. Менделсон: Песни без зборови (по избор)
- А. Грчанинов: оп.119, оп.99, оп.123 и оп.127
- С. Прокофјев: Музика за деца, оп.65
- С. Мајкапар: Минијатури оп.33 и оп.16
- Б. Барток: Микрокосмос (по избор)
- И. Стравински: Суита за пет прсти
- Л. В. Бетовен: За Елиза
- Т. Зографски: Суита за пијано
- В. Николовски: Три игри
- Т. Прошев: Музичка сликовница
- Други композиции од разни автори:18., 19., 20. и 21 век кои одговараат по тежина на предложените, но предвид можат да дојдат и потешки.

4. ПЛАНИРАЊЕ НА НАСТАВАТА

Наставникот е должен да ја планира наставата. Планирањето на наставата опфаќа годишно распределение и индивидуални планирања по ученик.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Во текот на наставата редовно и континуирано се следат и вреднуваат постигањата на учениците и се прибираат показатели за нивната редовност, ангажираност, техничката и интерпретативската компонента на музичкото изразување, како и посветеноста во работата. При следењето на постигањата на учениците, наставникот треба особено да внимава на индивидуалниот пристап во постигањата на секој ученик. Сите обработувани содржини и податоците за редовноста, обработуваниот материјал и постигнувањата треба да се бележат во ученичкиот дневник за индивидуална настава кој на годишниот испит ќе служи како едно од мерилата за формирање на годишната оценка. Секое тромесечје ученикот се оценува од матичниот наставник во училишниот дневник според претходно наведените критериуми. Финалната годишна оценка се добива со полагање на годишен испит пред тричлена комисија на крајот од учебната година. Испитната програма се изведува напамет.

Наставникот при оценувањето треба да има индивидуален пристап кон секое дете. Во текот на учебната година се препорачува да се одржат минимум два јавни часа на кои ќе настапат сите ученици пред публика. Завршната оценка се формира според индивидуалните способности на ученикот, редовноста, ангажираноста, посветеноста, тромесечните оценки добиени преку увид во дневникот за индивидуална настава и нивото на квалитет при изведба на зададените музички дела на годишниот испит.

Годишниот испит по пијано за учениците од шесто одделение се состои од:

Изведба на 4 композиции од наведените или од други учебници за пијано по слободен избор, но да бидат застапени следните музички форми:

- етида;
- полифона композиција во форма на барокен танц, мал прелудиум, фугета, двогласна инвенција и сл.;
- став од сонатина или соната со карактеристики на сонатен став, рондо или тема со варијации;
- композиција по слободен избор од разни автори од 18., 19., 20. и 21 век.

Композициите се изведуваат напамет.

6. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови за реализација се темели на Нормативот за простор за основно музичко училиште и за наставните средства донесен од страна на министерот за образование и наука.

7. ОЧЕКУВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Ученикот/ученичката:

- покажува правилна интерпретација на зададените поими од областа на музичката писменост;
- покажува вештина за изедначеност, јасност и компактност во тонската звучност;
- покажува вештина за координирано и синхронизирано свирење со двете раце;
- покажува вештина за интерпретација на скали до четири предзнаци во опсег од две октави и акорди на главните стапала;
- покажува вештина за интерпретација на етиди;
- покажува вештина за интерпретација на барокни композиции;
- покажува вештина за интерпретација на став од сонатина или соната;
- покажува вештина за интерпретација на варијации;
- покажува вештина за интерпретација на композиции од разни автори :18., 19., 20. и 21 век;
- демонстрира музичка меморија;
- ги применува интерпретациските ознаки и стилски особини при свирењето на музичко дело;
- репродуцира двогласни нотни записи преку свирење прима-виста;
- покажува вештина за репродуцирање едноставни мелодии по слух со сопствена акордска придружба, да импровизира или компомира композиции во дводелна и троделна форма.

8. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Наставата по пијано за шесто одделение на основното музичко училиште може да ја изведува лице кое завршило:
- факултет за музичка уметност: вокално-инструментален оддел, насока пијано, степен V/11.
Наставникот треба да има стекнато педагошко-психолошка и методска подготовка и положен стручен испит.

Изготвил: Работна група формирана со решение број 02-352/1 од 19.02.2012 година

Координатор: м-р Анкица Витанова, советник, Биро за развој на образованието *AVB*

Контролирал: м-р Митко Чешларов, раководител на сектор *MC*

Одобрил: м-р Весна Хорватовиќ, директор *V. Horvatovic*

Потпис и датум на утврдување на наставната програма

Наставната програма по пијано за шесто одделение на деветгодишното основно музичко и балетско образование, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

Бр. 11-498/11
19 09 2014 год.

на ден _____

Скопје ,

Министер,

Спиро Ристовски

